

— інтелектуальний: обумовлений різним інтелектуальним рівнем читача й автора видання;

— соціально-культурний та естетичний: полягають у різних світоглядних і естетичних позиціях автора (видавництва) й читача;

— організаційно-технічний: розміщення анотації в книзі в незвичному для споживача місці або її відсутність. Якщо потенційний читач, розглядаючи видання в книгарні, впродовж кількох секунд не знайде анотацію, він може відставити книгу на полицю й продовжити пошук;

— економічний і географічний: стосуються передусім іноземних видань і можливості отримання їх з-за кордону.

Неякісна анотація може бути причиною **комунікативної невдачі**. Якщо анотацію складено неякісно й книга потрапляє до не того споживача, то в нього виникає відчуття невірної очікування. На читача поділяють маніпулятивні прийоми, використані в тексті анотації, і він придбав не ту книгу, якої потребував відповідно до власних інформаційних потреб чи вподобань. Проте в окремих випадках може бути й непрогнозований ефект від такої ситуації — покупець, попри нерелевантну пошуковому запиту інформацію, залишився задоволений книгою і став потенційним читачем наступних видань цього автора (серії, жанру тощо).

Висновки. Анотація як засіб масової комунікації є своєрідним містком між видавництвом і споживачем друкованої продукції. Це вторинний текст, що відображає зміст і стиль твору друку й покликаний заохотити покупця придбати видання.

Кожна ланка комунікації через тексти анотацій має певні особливості, усвідомлення яких видавцями сприятиме ефективній взаємодії з читачами. Така комунікація відкладена, дистантна, відбувається здебільшого через друкований (документальний) та електронний канали; адресант абстрактний, але сприймається як такий, що представляє видавництво й/або автора; адресат — соціальна група, об'єднана за інформаційними потребами, інтересами.

Прагматичний вплив анотації на читачів, що реалізує комунікативні інтенції адресанта, розкривається через використання широкого спектра мовленнєвих актів (ствердження, схвалення, переконання, спонукання, обіцянка) та видів прагматичної інформації (емоційно-оцінної, експресивної, естетичної, фактичної, концептуальної, спонукальної, контактної).

У сучасних умовах високої конкуренції простежуються зміни в методиці створення анотацій, посилюється прагматика їхніх текстів, з'являються нові канали її поширення. Сьогодні видавнича анотація належить радше до рекламно-інформаційного дискурсу, ніж до власне інфор-

маційного. Функціонування видавничих анотацій як складових маркетингової комунікації, PR-стратегії видавництва є перспективою подальших досліджень.

Список використаної літератури

1. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної прагматики : підручник / Ф. С. Бацевич. — Київ : ВЦ "Академія", 2011. — 304 с.
2. Вахтель Н. М. Прагмалінгвістика в таблицях і схемах : учеб. пособ. / Н. М. Вахтель. — Воронеж, 2006. — 31 с.
3. Венгриянук М. І. Комунікативно-прагматичний потенціал анотації як вторинного науково-технічного тексту / М. І. Венгриянук, О. М. Мельник // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". — 2015. — Вип. 55. — С. 42—44.
4. Голоднов А. В. Риторический метадискурс: основания прагмалінгвістического моделирования и социокультурной реализации: (на материале современного немецкого языка) / А. В. Голоднов; Рос. гос. пед. ун-т им. А. И. Герцена. — Санкт-Петербург : Астерион, 2011. — 343 с.
5. Хабарова Н. А. Тексты аннотаций: прагмалінгвістический подход : монография / Н. А. Хабарова; Днепропетр. ун-т им. Альфреда Нобеля. — Днепропетровск : Пороги, 2012. — 158 с.
6. Хабарова Н. А. Прагмалінгвістичні особливості функціонування текстів анотацій (на матеріалі російськомовних текстів анотацій до художніх творів) : автореф. ... канд. філол. наук / Хабарова Наталя Анатоліївна. — Дніпропетровськ, 2010. — 21 с.
7. Черкунова М. В. Прагмалінгвістические характеристики аннотаций научной и учебной литературы: на материале англоязычных изданий : автореф. ... канд. філол. наук / Черкунова Марина Владимировна; Самарский гос. ун-т. — Самара, 2007. — 19 с.

В статье рассмотрены особенности издательской аннотации как средства массовой коммуникации, охарактеризована специфика составляющих этого взаимодействия. Выяснен прагматический потенциал аннотаций, проиллюстрированы виды прагматической информации в их текстах. Обнаружены новые коммуникативные тактики издательств при аннотировании изданий, раскрыта роль качественной аннотации в продвижении книги на рынке издательской продукции.

The article deals with abstracts of different editions as mass communication between the publisher and the buyer. It gives a detailed analysis of components of this communication. Attention is drawn to pragmatic potential of abstracts, to kinds of pragmatic information in the transmitted message. New publisher's communication tactics of abstracting were found. Conclusions are drawn about important role of abstracts in editions promotion.

Надійшла до редакції 9 лютого 2017 року

РЕЦЕНЗІЇ

Славні сторінки історії

Рева Л. Видатні діячі України. Михайло Іванович Драгомиров. Олександр Матвійович Лазаревський — уродженці м. Конотопа : Зб. наук. праць / Наук. ред. заслужений працівник культури України, проф. Рева Н. М.; ред. колегія: Мокроусов А. І., Акічев Ш. М., Несвідоміна Н. В.; відп. ред. Мокроусов А. І. — Харків : Мачулін, 2016. — 144 с.

Серед знаних представників культурно-освітньої та державно-політичної еліти України особливої уваги та по-

шани варті уродженці м. Конотопа Сумської області — Михайло Іванович Драгомиров (1830—1905) — військовий і державний діяч, генерал-ад'ютант, військовий письменник, професор тактики і військової історії, на честь якого у Києві нещодавно названо вулицю, та Олександр Матвійович Лазаревський (1834—1902) — історик, археограф, громадський діяч, бібліограф, фольклорист.

Нашим видатним співвітчизникам присвячено рецензовану книгу українського науковця Л. Реви. Збірник побачив світ 2016 року в харківському видавництві "Мачулін" завдяки підтримці директора Конотопського міського краєзнавчого музею ім. О. М. Лазаревського А. Мокроусова, який люб'язно надав із фондів світліни та допоміг у фінансуванні проекту. Рецензентом книги був член-кореспондент НАН України, голова Всеукраїнської спілки краєзнавців О. Ресент.

У першому розділі Л. Рева дослідила родовід та життєвий шлях Михайла Івановича Драгомирова, який походив від козацького роду Драгомирецьких. Також автор докладно розглянула його діяльність на ниві української державності й культури. Зокрема, під час перебування у Києві М. Драгомиров підтримував товариські стосунки із багатьма відомими українськими політиками, державниками, науковцями — В. Антоновичем, П. Житецьким, Д. Багалієм, О. Лазаревським та ін. Співпрацював із часописом "Киевская старина", допомагав українським театрам, книгодрукуванню тощо. Його діяльність відзначено численними нагородами.

Другий розділ, більш розлогий, присвячено життєпису Олександра Матвійовича Лазаревського — із козацько-старшинського (згодом — дворянського) роду Лазаренків. Науковцеві належить значний доробок у різних сферах науки та культури. Зокрема, він автор численних наукових праць з історії України, один із засновників (1881) часопису "Киевская старина", редактор кількох його видань упродовж 1890—1891 рр. Першим уклав бібліографічні покажчики про Україну: "Указатель источников для изучения Малороссийского края" (1858), "Украинская литературная летопись" (1854—58). Він автор "Малороссийских сборников", в яких широко представлено матеріали з історії України, її культури, літератури, етнографії, мовознавства, географії, сільськогосподарської промисловості, статистики, народної медицини та інших галузей. Перу О. Лазаревського належать праці "Історичні нариси сіл Конотопського повіту" (1886—87), "Павло Полуботок" (1880), "Замітки про Мазепу" (1898), а також фольклористичні розвідки "Малоруські історичні прислів'я та приказки", оприлюднені в "Черниговских губернских ведомостях" (1853—54), та численні публікації у періодиці — про М. Гоголя, Г. Квітку-Основ'яненка, М. Максимовича, М. Костомарова, П. Куліша, Марка Вовчка, О. Пушкіна. О. Лазаревський один із перших розпочав працювати над біографістикою та мемуаристикою про Тараса Шевченка, з яким приятелював: "Последний день жизни Т. Г. Шевченка" (опубліковано в газеті "Северная пчела", 1861), "Детство Шевченка (1814—1828)" (журнал "Основа", 1862).

Знаковим було оточення Олександра Матвійовича у Києві на початку 1870-х років — В. Антонович, М. Драгоманов, П. Житецький, П. Чубинський, К. Михальчук, М. Лисенко, Ф. Вовк, О. Русов, М. Старицький, І. Нечуй-Левицький. І хоча 1880-ті — перша половина 1890-х років — надзвичайно складний період в історії української культури, та саме тоді лунали голоси молодих талановитих митців слова — Б. Грінченка, В. Самійленка, В. Леонтовича, М. Коцюбинського, Лесі Українки, А. Кримського.

Той період був плідний і для О. Лазаревського: упродовж 1880—1902 рр. він опублікував 340 праць і збірок

документів. Започаткував в Україні нові напрями історичних досліджень — історичну бібліографію, історіографію, дипломатику. Зібрав значну колекцію рукописів (майже 20 тисяч) та багату українознавчу бібліотеку. Діяльність О. Лазаревського відзначено численними державними нагородами.

Готуючи видання до друку, Л. Рева ретельно опрацювала архівні джерела Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, повертаючи майже забуті імена минулої епохи. Йдеться про Миколу Прокоповича Василенка — відомого українського громадського та політичного діяча, історика, академіка ВУАН (1920), уродженця Сумщини.

Шануючи О. Лазаревського, високо оцінюючи його науковий внесок, М. Василенко першим узявся за укладання ґрунтовної біографії історика. Упродовж життя збираючи відомості про О. Лазаревського, систематизував ці матеріали і визначив найперші завдання, які потрібно виконати, студіюючи біографію науковця. М. Василенко зазначав про труднощі цієї роботи, оскільки О. Лазаревський був не публічною людиною, небагатослівний, що ускладнювало роботу над життєписом.

Рукопис біографії О. Лазаревського, підготовлений М. Василенком, зберігається, як йшлося вище, в архівному рукописному фонді Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. А доповнений і розширений варіант опубліковано в журналі "Україна" за 1927 р. (кн. 4). Проте рукопис збережено не весь. Як зауважує дослідниця, текст становить 94 аркуші, серед яких бракує 53—78, тобто матеріалу про перебування О. Лазаревського у Києві, тому відомості про той період відтворено із журналу.

Л. Рева, започаткувавши рецензований проект, планує створити серію видань наукових біографій видатних і малознаних українців, трансформуючи намір О. Лазаревського, який також прагнув возвеличити рідну Батьківщину. У середині ХХ ст. подібний задум було втілено у виданні "Історія міст і сіл" ученого-історика, державного і громадського діяча, академіка Національної академії наук України (1978), заслуженого діяча науки і техніки України (1990), лауреата Державної премії СРСР (1976), Героя України (2000), незмінного краєзнавця П. Тронька.

На нашу думку, проект Л. Реви було розпочато ще 2014 року, коли світ побачила її книга, також присвячена уродженцю Сумщини, — "Платон Микитович Воронько: 1913—1988: До 100-ліття від дня народження", що дістала схвальні відгуки читачів.

Микола Сенченко,
директор Книжкової палати, професор

Надійшла до редакції 10 лютого 2017 року

У Варшаві назвали сквер на честь Стуса

Рада міста Варшави 9 лютого проголосувала за надання імені Василя Стуса скверу, який розташований на перехресті Алеї Незалежності та вулиці Стефана Баторія в центрі польської столиці. В обґрунтуванні рішення, до якого додано біографію Стуса, написано, що він є "українським поетом і опозиційним діячем", а також "полонофілом та речником польсько-українського поєднання".

Виконати ухвалу має мер Варшави Ганна Гронкевич-Вальц, рішення набуває чинності через 14 днів після його публікації в офіційному урядовому виданні Мазовецького воєводства.

Поблизу майбутнього скверу Василя Стуса — Національна бібліотека Польщі та найбільший економічний університет країни — Головна торговельна школа (SGH).

Міська документація містить інформацію, що процедура надання скверу імені Василя Стуса розпочалася наприкінці 2016 року. Тоді проект спочатку негативно, а відтак позитивно оцінила Комісія міських назв Варшави.

Переєменування скверу обійдеться місту в 8650 злотих (2 тисячі євро), з чого більшість коштів — це вартість виготовлення та встановлення табличок із назвою.

За матеріалами інтернет-ресурсів